

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania C.N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bielsku-Białej

o prawo do rekompensaty,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 28 maja 2025 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z dnia 27 listopada 2023 r., sygn. akt III AUa 1297/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

DS

UZASADNIENIE

Decyzją z 8 września 2020 r. (nr ENP/20/002065411), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bielsku-Białej odmówił ubezpieczonemu C.N. prawa do wypłaty rekompensaty. Powodem odmowy przyznania rekompensaty wnioskodawcy było przyjęcie przez organ rentowy, że ubezpieczony nie wykazał 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 31 maja 2022 r. (sygn. akt VI U 747/20), wydanym w sprawie C.N., przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bielsku-Białej, o prawo do rekompensaty:

1. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu C.N. prawo do ustalenia wysokości kapitału początkowego emerytury, z uwzględnieniem rekompensaty w formie dodatku do kapitału początkowego, z tytułu pracy w szczególnych warunkach;

2. stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;

3. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Bielsku-Białej, na rzecz ubezpieczonego C.N., kwotę 180 zł z ustawowymi odsetkami, liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Na skutek apelacji organu rentowego, Sąd Apelacyjny w Katowicach Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z 27 listopada 2023 r. (sygn. akt III AUa 1297/22), zmienił zaskarżony wyrok w całości i oddalił odwołanie.

Skargę kasacyjną od wyroku Sadu Apelacyjnego w Katowicach, do Sądu Najwyższego wywiódł ubezpieczony, zaskarżając judykat w całości, zarzucając:

1. mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez całkowicie dowolną i sprzeczną z zasadami prawidłowości ocenę materiału dowodowego przejawiające się w błędnym ustaleniu, że w okresie objętym sporem ubezpieczony wykonywał zwykłe czynności, nie obciążające wzroku i nie wymagające precyzyjnego widzenia;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1924), poprzez jego błędna wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy, przejawiające się w przyjęciu, że rekompensata przewidziana we wskazanym powyżej przepisie nie przysługuje ubezpieczonemu, z uwagi na fakt, że nie ma wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszącego co najmniej 15 lat, gdyż w spornym okresie ubezpieczony wykonywał zwykłe czynności przy obsłudze monitora ekranowego i z całą pewnością nie były to czynności, które szczególnie obciążały wzrok i wymagały precyzyjnego widzenia.

W związku ze stawianymi zarzutami, skarżący wniósł o:

1. uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie roszczeń ubezpieczonego;

ewentualnie,

2. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania;

3. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania, w tym zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Skarżący wniósł także o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując w oparciu o art. 398⁹ § 1 pkt 1 i pkt 4 k.p.c., na konieczność wyjaśnienia istotnego zagadnienia prawnego jakim jest kwestia jednoznacznego wyjaśnienia, w jaki sposób w oparciu o okoliczności faktyczne niniejszej sprawy rozumieć należy pojęcie pracy w szczególnych warunkach, w aspekcie wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, przed monitorem komputera, przy uwzględnieniu konieczności wprowadzania danych z wersji papierowej, czy w takiej sytuacji można jednoznacznie wykluczyć konieczność należytego wykonywania obowiązków pracowniczych bez szczególnego obciążania wzroku, szczególnie, iż praca tego rodzaju bez wątpienia wymagała precyzyjnego widzenia. Stąd też w ocenie skarżącego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, za wnioskiem takim przemawia również całkowita rozbieżność interpretacyjna przedstawiona w rozstrzygnięciach Sądów I i II instancji. Reguły doświadczenia życiowego, sformułowane w oparciu o różne zakresy czynności przemawiają za przyjęciem, że każda wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, praca przy monitorze/ekranie komputera, w sposób szczególny obciąża wzrok i bez wątpienia wymaga precyzyjnego widzenia. Należy więc w sposób jednoznaczny zdaniem skarżącego określić, w jaki sposób prawidłowo rozróżniać zwykłe czynności związane z pracą z czynnościami o szczególnym charakterze i wykonywanymi w szczególnych warunkach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszym postępowaniu nie kwalifikuje się do jej przyjęcia celem rozpoznania merytorycznego.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie: (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pełnomocnik skarżącego wskazał, w oparciu o art. 398⁹ § 1 pkt 1 i pkt 4 k.p.c., na konieczność wyjaśnienia istotnego zagadnienia prawnego jakim jest kwestia jednoznacznego wyjaśnienia, w jaki sposób w oparciu o okoliczności faktyczne niniejszej sprawy rozumieć należy pojęcie pracy w szczególnych warunkach, oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona - za czym takim przemawia także całkowita rozbieżność interpretacyjna przedstawiona w rozstrzygnięciach Sądów I i II instancji. Nie uzasadnił jednak w sposób właściwy swojego stanowiska w tym zakresie.

Należy więc przypomnieć, że w art. 398⁴ § 2 k.p.c., wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej, ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Ustawodawca nieprzypadkowo bowiem, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c., obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy

kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Podkreślenia wymaga, że skarga kasacyjna nie jest (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zatem zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c., postanowienia Sądu Najwyższego z: 6 marca 2018 r., II UK 194/17, LEX nr 2488675; 27 kwietnia 2022 r., I USK 413/21, LEX nr 3431707; J. Paszkowski (w:) T. Szancilo (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 1–458¹⁶. Tom I. Warszawa 2023, komentarz do art. 398¹³).

Trzeba także zauważyć, że błędny jest sam sposób sformułowania wniosku przez stronę skarżącą – co świadczy o jego bezpodstawności. Nie można bowiem twierdzić, że skarga jest oczywiście uzasadniona - co oznacza oczywistą bezzasadność zaskarżonego orzeczenia, a więc niewymagającą jakichkolwiek dociekań lub analiz, a jednocześnie wskazywać na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego - wymagającego z natury rzeczy pogłębionych rozważań (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19, LEX nr 2751796 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, LEX nr 2497710). Tego typu argumentacja, nawet w sytuacji podnoszenia jej w sposób „ewentualny”, podważa zasadność wniosku.

Przechodząc do wskazanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przesłanek przypomnieć należy, że przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. (istotne zagadnienie prawne), wymaga wskazania za pomocą wyводу prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje strona skarżąca (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniających wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane, ze wskazaniem argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51; z 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126 i z 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem strony skarżącej jest wywiedzenie i

uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Przy czym nie można zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, LEX nr 2630721). Istotne jest przy tym, aby problem prawny, ujęty w skardze kasacyjnej, dotyczył kwestii decydującej o rozstrzygnięciu sprawy. Nie może być bowiem dla niej prawnie obojętny. Innymi słowy, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne tylko wtedy, kiedy wynik sprawy uzależniony jest od interpretacji przepisów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (tak postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 września 2005 r., I PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243 i z 29 czerwca 2001 r., I PKN 33/01, OSNP 2003 nr 9, poz. 228). Strona skarżąca nie wykazała w żaden sposób istnienia tej właśnie przesłanki przedsądu.

Jeżeli natomiast chodzi o drugą ze wskazanych w skardze kasacyjnych przesłanek przedsądu to wskazać należy na ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego, z którego wynika, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że strona skarżąca musi wskazać, w czym (w jej ocenie) wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Strona skarżąca powinna więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126 i z 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11,

LEX nr 1215774). Ponadto, przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Takiej okoliczności strona skarżąca jednak także nie wykazała.

Zwrócić także trzeba uwagę, że z uwagi na ograniczenia wynikające z art. 398³ § 3 k.p.c., oczywista zasadność skargi kasacyjnej nie może być oparta na kwestionowaniu ustaleń faktycznych i oceny dowodów, dokonanych przez sądy powszechne. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 § 1 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów. Zarzuty naruszenia art. 233 § 1 i 2 k.p.c. nie mogą być więc w ogóle podstawą skargi kasacyjnej. Przepis art. 233 § 1 k.p.c. nie uprawnia również do kwestionowania kompletności ustaleń faktycznych, niezbędnych dla prawidłowej subsumcji przepisów prawa materialnego. Zarzut naruszenia tego przepisu nie może również uzasadniać tezy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, skoro nawet w razie przyjęcia jej do rozpoznania Sąd Najwyższy nie mógłby rozważać zasadności naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2024 r., III USK 368/23, Legalis nr 3168652).

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił, zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[SOP]

DS

